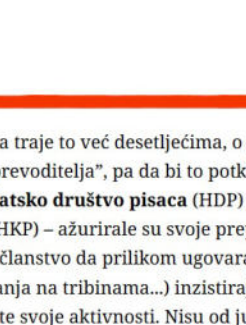
TEMA • Piše: **NENAD BARTOLIĆ** • 28.11.2025.PREPORUČENE TARIFE ZA PREVOĐITELJE • PISCI I DRUGI AUTORI, AUTORSKA PRAVA •
AUTORSKO PRAVO • PREPORUČENE TARIFE ZA PISCE • AUTORSKI HONORARI

Vrijednost autorskog rada između preporučenih tarifa i krhke ekonomije hrvatske knjige

Preporuč
članak

Često se govori, a traje to već desetljećima, o „nemogućnosti života od pisanja“, o „potplaćenosti prevoditelja“, pa da bi to potkrijepile strukovne udruge pisaca (preciznije: **Hrvatsko društvo pisaca (HDP)** i **Društvo hrvatskih književnih prevodilaca (DHKP)** – ažurirale su svoje preporučene tarife, kojima žele potaknuti svoje članstvo da prilikom ugovaranja uvjeta oko objave knjiga, članaka, gostovanja na tribinama... inzistiraju na **preporučenim autorskim naknadama** za te svoje aktivnosti. Nisu od jučer ta njihova nastojanja da se autorski rad normira, vrednuje i učini vidljivijim, prepoznatijim u sektoru koji se desetljećima oslanjao na prešutnu toleranciju potplaćenosti.

No, ne rješavaju se problemi samo javnom objavom liste želja (”cjenovnika liti preporučenih tarifa”) jer postavlja se pitanje može li hrvatsko tržište knjige podnijeti ono što struka s pravom smatra minimalnim standardom? Jesmo li skladno posložili sve kockice knjiškog mozaika i što se događa kada normativne želje dođu u sudar s ekonomskom realnošću hrvatskog nakladništva? Naravno, autori s pravom mogu reći ”nas to ne zanima, želimo biti adekvatno plaćeni za svoj rad”, no slagalica je kompleksnija.

Dakle, u tom kontekstu, koliko npr. problematika nakladnika i knjižara ima veze s problemima autora, pisaca i prevoditelja? Mnogo, radi se o **sudbinskoj povezanosti**, ma koliko to nekome možda i patetično zvučalo. Iako se u praksi ponašaju kao da ta međusobna povezanost i ovisnost gotovo i ne postoji, i pisci prevoditelji i nakladnici i knjižari... upućeni su jedni na druge, i praktično je nemoguće riješiti problem samo jedne karlike u lancu knjige a da se istovremeno ne krene u rješavanje problema svih. Samo što je za početak potrebna i njihova međusobna komunikacija, ona koja već duži niz godina izostaje, pa se tek djelomično ostvaruje potrebna strukturalna povezanost tržišta, kojeg onda osim povremenog kaosa bitno karakterizira upravo taj veliki **nedostatak komunikacije** sudionika na njemu.

Jer, ako se tu i tamo komunikacija dogodi, to je onaj tip komunikacije gdje jedni drugima govore ali zapravo niti ne namjeravaju poslušati odgovor. Na tu anomaliju često su ukazivali i predstavnici resornih institucija (na primjer **Ministarstva kulture i medija**), koji su dugo isticali da je njihov veliki problem taj što nemaju ozbiljnog partnera s one druge strane, dovoljno dobro organizirane nakladnike i knjižare, pisce... Ne bi se moglo reći da se u međuvremenu ti partneri za razgovor nisu bolje organizirali, da ne postoji dijalog između MKM-a i **Društva hrvatskih književnika (DHK)**, **Hrvatskog društva pisaca (HDP)**, **Društva hrvatskih književnih prevoditelja (DHKP)**, **Zajednice nakladnika i knjižara pro HGK**... ali na žalost čini mi se da se taj dijalog ponajviše vodi oko ”kaloričnosti financijskog kolača”, a manje oko metodologije koja bi trebala osigurati da se te potpore usklađeno prošire krvotokom knjižnog sektora.

Dodatni je problem da se nedovoljno pokušavaju **predvidjeti dosezi pojedinih mjera**, financijskih injekcija... liječe li one bolesno tkivo ili ga zapravo dugoročno razaraju jer ga pacijente čine sve ovisnijim o injekcijama. O naknadnim kontrolama da ne govorim.

Što sadrže preporučeni cjenici pisaca i prevoditelja?

U raspravi o novim profesionalnim standardima često se spominju prevoditeljske tarife DHKP-a, ali podjednako važan dokument, onaj HDP-a, nerijetko se pogrešno isčitava samo u kontekstu cijena javnih nastupa. A upravo je prvi dio HDP-ovog cjenika, koji definira minimalne cijene autorskog književnog rada ključan je za razumijevanje cijelog problema „želja i realnosti“, jer postavlja vrijednost pisanja kao rada koji treba biti plaćen, a ne uhodani kulturni volonterizam.

Hrvatsko društvo pisaca

1) Pisanje knjige (roman, zbirka priča, esejiška knjiga)

HDP predlaže da se autorski rad na knjizi više ne tretira kao „pravo izdavača da isplati koliko može“, nego kao profesionalna usluga s minimalnom cijenom. Preporučeni neto iznosi kreću se:

- **prozni rukopis**: min. 5.000 – 8.000 €
- **esejiška, hibridna ili znanstveno-popularna knjiga**: 6.000 – 10.000 €
- **kratke prozne forme (zбирke priča)**: proporcionalno, ali ne ispod 4.000 – 5.000 €

Književni rad izjednačava s cijenom prijevoda ili višemjesečnog uredničkog posla.

2) Honorari za kraće autorske forme - preporučeni minimalni neto iznosi po kartici:

- **esej (duža forma)**: 150 – 250 €
- **kolumna / feljton**: 100 – 150 €
- **književna kritika**: 70 – 120 €
- **kraći prilog u časopisu**: 60 – 90 €

U kontekstu današnjih hrvatskih medija, ove cijene su dvostruko ili trostruko više — ali realno odražavaju profesionalni rad.

3) Javni nastupi i prezentacije (nastupi, razgovori, radionice)

- prezentacija vlastite knjige, čitanje priča, javni razgovori: 250 €
- nastup na festivalu, sajmu ili tribini s više autora: 250 €
- vođenje radionice kreativnog pisanja (jedan termin / 2-3 sata): 350 €
- pisac kao gost tude radionice kreativnog pisanja: 200 €
- voditelj / moderator nastupa jednog autora (jedno djelo): 350 €
- voditelj / moderator festivala, tribine ili većeg skupa (više autora): 500 €
- stručno predavanje (tribine, obječnice, tematska izlaganja): 300 €
- žiriranje književne nagrade (roman): 1.500 €

Važna napomena: navedeni su minimalni iznosi, a ne poželjni ili idealni, a ispod toga bi se rad pisca trebao smatrati potplaćenim. Ali, kada se ti iznosi stave u kontekst budžeta knjižnica, škola, knjižara i festivala, časopisa... jasno je zašto su njima navedene tarife prevelike, ali jednako je jasno i to da su još uvijek ispod europskih standarda, gdje se autorski nastup rijetko plaća ispod 250–350 €.

Društvo hrvatskih književnih prevodilaca

U cjeniku su navedene minimalne cijene (**bruto 2 ili ukupan trošak**) po žanrovima i kategorijama, u slučaju izdavanja i drugih oblika iskorištavanja književnih prijevoda. Cjenik se odnosi na prijevode sa stranog jezika na hrvatski, a ukupni honorar obračunava se prema ukupnom broju kartica/stranica završenog prijevoda.

Na kraju cjenika nalaze se i preporuke u vezi s brojem primjeraka, izdanja te ostalih ugovornih odredbi.

Objavlivanje prijevoda

Prozno djelo

cijena po kartici prijevoda = 1800 znakova uključujući razmake

I. kategorija - književna i književno relevantna djela visoke zahtjevnosti: 15,00 €
II. kategorija - ostalo 11,00 EUR

Djelo u stihovima - cijena po stihu

I. kategorija - poezija visoke zahtjevnosti: 2,50 €
II. kategorija - ostalo 2,00 EUR

Dramsko djelo - cijena po stranici/prijevoda = 30 redaka

I. kategorija - visoko zahtjevna dramska djela 13,00 €
II. kategorija - ostalo 9,00 €

Slikovnica - cijena po djelu ukupno, neovisno o broju kartica = 400-500 €

Strip - cijena po kartici prijevoda = 1500 znakova uključujući razmake = 14 €

Izvođenje književnog prijevoda - honorar za prijevod djela namijenjenog izvođenju ili za djelo koje se ustupa radi izvođenja na sceni preporučuje se odrediti u paušalnom iznosu za prvo korištenje (neograničen broj izvedbi) u određenom trajanju, od 2 do 4 godine. U tom slučaju preporučuje se honorar od 2000 €.

Honorar ugovoren na temelju prodaje djela i izvještavanje o prodaji - slučaju da se nakladničkim ugovorom honorar ugovara na temelju prodanih primjeraka djela, on se određuje postotkom od cijene prodanih primjeraka (tzv. tantijemi), s tim da je obvezno ugovoriti minimalni iznos honorara koji pripada Autoru.

Preporučeni postotci:

- za primjerke **prodane putem uobičajene prodajne mreže** (knjižara, trgovački centri, direktna prodaja): (3 %) za više od 3000 prodanih primjeraka, (5 %) za više od 5000 prodanih primjeraka
- za **prodaju putem kataloga i knjižnih klubova** (npr. Svijet knjige i slični): (1 %) za svaki prodani primjerak
- za **izdanja uz novine**: (1 %) za svaki prodani primjerak
- za **digitalnu knjigu** (e-izdanje): 20-30 % od downloada, odnosno u slučaju korištenja e-knjige bez mogućnosti downloada, % od prihoda koje Nakladnik ostvaruje od davatelja servisa za navedeno djelo;
- za **zvučna izdanja** djela na DVD-u, CD-ROM-u ili digitalna zvučna izdanja: (1 %) za svaki prodani primjerak.

U slučaju da **nakladnik** objavi djelo u e-izdanju, istekom prava korištenja (ugovora) nakladnik je dužan brisati e-izdanje s portala (ili sl.) na kojemu je ono objavljeno.

U slučaju ugovora za izvođenje djela **naručitelj i autor** mogu ugovoriti isplatu honorara u vidu tantijema, za svaku prodanu ulaznicu za izvedbu navedenog djela u iznosu od 5% po ulaznici. Za **ulaznice** prodane u sklopu godišnje pretplate, ta naknada iznosi 0,5% od cijene godišnje ulaznice.

Nakladnik/naručitelj je u skladu s zakonom dužan izvještavati autora i u skladu s time slati mu godišnje potpuni izvještaj o distribuciji i izvještaj o broju i prodanim primjercima/ulaznicama te iznosu koji autoru temeljem istog pripada. Ako to propusti učiniti, autor ima pravo zatražiti i dobiti dokaz o prodanim primjercima djela / ulaznicama.

Ekonomija knjige

Kalkulacija navedene tarife uklapaju u ekonomiju knjige? Evo tek jedne od mogućih kalkulacija **nakladnika knjige** (naravno, kalkulacije se razlikuju ovisno o vrsti i obimu knjige, nakladi... kao i o željenoj tehničkoj razini produkcije)

Ključni elementi kalkulacije prema **preporučenim cjenicima** HDP-a i DHKP-a :

- autorski honorar domaćeg autora prema cjeniku HDP-a (roman):
= **5.000-8.000 €**

- prevoditeljski trošak prema cjeniku DHKP-a (proza):
350 kartica × 12–15 € = **4.200-5.250 €**
** ovdje treba dodati i trošak inozemnog autorskog prava

- urednički rad = **400-700 €**
- lektura + korektura = **300-450 €**
- prijelom (DTP) = **350-500 €**
- dizajn naslovnice = **200-500 €**
- tisak 800 primjeraka (250 str., meki uvez) = **1.300-1.600 €** (= 1,6-2 €/kom)
- promocija / marketing (minimalno) = **300-600 €**

uz dodatne razmjerne troškove kao što su
- trošak dostave knjigme, poštarina i sl.
- razmjerni trošak skladištenja naklade

Suma sumarnu, trošak proizvodnje knjige lako dostiže iznos od **cca 8-10.000 €**, a vrlo vjerojatno bi on prema predložanim tarifama mogao ispasti i veći.

Uz cijenu knjige od **22 €** (bez PDV-a), pod pretpostavkom da se u kratko vrijeme (godinu dana) proda cjelokupna naklada od **800 primjeraka**, sveukupna prodajna vrijednost iznosila bi cca **17.600 €**. Treba imati na umu da ako se veći dio naklade prodaje preko knjižara ili distributera, da tu nakladnik mora uračunati rabate od cca **40-50%**, a ponekad i veće. Isto tako treba biti svjestan da naklade pojedinih knjiga ne prelaze 400-500 primjeraka, i baš se u takvim nakladama krije najveća opasnost po veliki dio domaćih pisaca književnosti (naravno razmjerno), jer manje naklade bitno smanjuju potencijalni ukupni prihod, pri čemu razmjerno bitno ne smanjuju trošak tiska.

Dakle, ako bi izdavači u potpunosti uvažavali tarife koje su predložili HDP i DHKP, gotovo nijedna zahtjevnija ili manje tržišna knjiga u Hrvatskoj ne bi bila isplativa, osim ako je za knjigu osigurana znatna potpora od npr. **Ministarstva kulture i medija**, a još bolje i od lokalne zajednice ili kakvih drugih podupiratelja.

Naravno, ovdje je riječ o mahom nekomercijalnim ili manje komercijalnim izdanjima (a većina hrvatskih autora pripada u tu kategoriju), kalkulacije komercijalnih izdanja koje se odnose u nekoliko tisuća primjeraka, a bilo domaćih autora bilo prijevodnih djela, su nešto sasvim drugo, i često ih izdavači rade bez ikakvih subvencija.

Zaključak

Novi cjenici HDP-a i DHKP-a predstavljaju koristan korak prema profesionalizaciji hrvatske književne scene. Oni jasno govore da autorski rad, pisanje i prevodjenje imaju vrijednost, da je riječ o stručnom i zahtjevnom poslu te da bez jasnih standarda nema razvoja kulture.

No istodobno je činjenica da je hrvatska ekonomija knjige krhka, preopterećena visokim rabatima (s potonjom konstatacijom se pak mnogi knjižari neće složiti), malim nakladama i nedovoljno razvijenom publikom. Bez kontinuiranog povećanja potpora (inflacija, porast produkcijskih troškova, kao i opravdanih očekivanja autora), bez strateških zahvata u distribuciju i bez veće podrške freelancerima u knjižnom sektoru, novi cjenici će ostati **normativni ideal nespojiv s realnošću knjižnog sektora**.

Kada bi bilo kvalitetnijeg dijaloga i koordinacije između državne administracije i predstavnika različitih sudionika lanca knjige, vjerojatno bi se zajedničkim naporom i zajedničkom pameću osmislili i predložili modeli kroz koje bi se čak postojeći financijski okvir kojim raspolaže Ministarstvo kulture i medija (kao i **Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih** - MZOM kojem se ne smije tolerirati da financijski ne participira na način na koji bi trebalo) mnogo racionalnije i svrsishodnije raspodjelo.

Ako država, autori i izdavači ne počnu djelovati zajedno pitanje je trenutka kada će početi gubiti svu: pisci, prevoditelji, izdavači, knjižari i čitatelji. Ali, uz mnogo više međusobne komunikacije i suradnje moguće je stvoriti sustav u kojem se želje i realnost više ne isključuju.

Utoliko je današnji jaz između želja i realnosti (mogućnosti) nije uoporezjen nego još jedan poziv na promjenu tek naoko stabiliziranih uvjeta na hrvatskom tržištu knjige.

** Serija tekstova "Pisci i drugi autori, autorska prava i pravo na dostojanstven život" objavljuje se uz financijsku potporu autoru od Agencije za elektroničke medije iz programa Poticanje novinarske izvrsnosti.

- POVEZANI SADRŽAJ -

TEMA • 30.11.2025.

Autori u smiraju života: izazovi umirovljenja, trajanja djela i neizvjesne egzistencije

TEMA • 26.11.2025.

Tri pravca autora - kako zaštititi profesiju?

TEMA • 31.10.2025.

Modeli i problemi kolektivne zaštite autorskih prava izvan književnog sektora - dio II.

- PRETRAŽI SVE ČLANKE -

